

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทย เป็นศาสนาของคนส่วนใหญ่ในชาติ เป็นหัวใจของวัฒนธรรมไทยมาแต่โบราณกาล จนสามารถพูดได้ว่า หลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาได้สอดแทรกอยู่ในจิตใจของประชาชน โดยกระบวนการทางวัฒนธรรม จนกลายเป็น “จิตวิญญาณ” ของชาติก็ว่าได้ กล่าวคือพระพุทธศาสนากับชนชาติไทย มีความสัมพันธ์แนบแน่นเป็นอันหนึ่งอันเดียวมาโดยตลอดทั้งในทางประวัติศาสตร์และทางวัฒนธรรม

ในทางประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของชนชาติไทยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันกับพระพุทธศาสนา มาโดยตลอด นับตั้งแต่สมัยที่ชนชาติไทยมีประวัติศาสตร์ที่ชัดเจน ดังศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงมหาราช พระมหากษัตริย์รัชกาลที่ 3 แห่งกรุงสุโขทัย ได้บรรยายตอนหนึ่ง ปรากฏอยู่ในหนังสือศิลาจารึกสุโขทัยหลักที่ 1 (กรมศิลปากร, 2519:17 อ้างถึงในพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), 2540:50) ว่า

“...พ่อขุนรามคำแหง เจ้าเมืองสุโขทัยนี้ ทั้งชาวแม่ชาวเจ้าท่วยบัวท่วยนาง ลูกเจ้าลูกขุน ทั้งสิ้นทั้งหลาย ทั้งผู้ชายผู้หญิงต่วยมีศรัทธาในพระพุทธศาสนา ทรงศีลเมื่อพรรษาทุกคน เมื่อออกพรรษากرانกฐิน เดือนหนึ่งจึงแล้ว...”

พระพุทธศาสนาเป็นสถาบันหลักคู่ชาติบ้านเมืองมาตลอดประวัติศาสตร์อันยาวนาน นับแต่สมัยสุโขทัย กรุงศรีอยุธยา จนถึงกรุงรัตนโกสินทร์ในปัจจุบัน กิจกรรมและเหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ มากมายในบ้านเมือง เป็นเรื่องราวของพระพุทธศาสนา หรือมิฉะนั้นก็ผสมผสานกับคติทางพุทธศาสนา จนกล่าวได้ว่า ประวัติศาสตร์ของประเทศไทยเป็นประวัติศาสตร์ของชนชาติที่นับถือพระพุทธศาสนา (พระธรรมปิฎก, 2540:48)

ในด้านวัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนไทยผูกพันกลมกลืนกับหลักความเชื่อ และหลักปฏิบัติในพระพุทธศาสนาตลอดเวลายาวนาน จนกลายเป็นแบบของคนไทยโดยเฉพาะ ซึ่งมีบุคลิกและเนื้อหาของตนเอง วัฒนธรรมไทยทุกด้านมีรากฐานสำคัญอยู่ในพระพุทธศาสนา คำในภาษาไทย

จำนวนมากมีต้นกำเนิดมาจากภาษาบาลี ขนบธรรมเนียมที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา ตามหลักของพระพุทธศาสนา ได้รับการยึดถือเป็นแนวทาง และเป็นมาตรฐานสำหรับการประพฤติบำเพ็ญกิจหน้าที่ และการดำเนินชีวิตของคนในสังคมไทยทุกระดับ

ชายไทยเกือบทั้งหมดนับตั้งแต่พระเจ้าแผ่นดินลงมาจนถึงสามัญชน บวชเรียนได้รับการศึกษาจากสถาบันพระพุทธศาสนา วัดจึงเป็นศูนย์กลางการศึกษาของสังคมไทยเป็นสถานที่สั่งสอนฝึกอบรมทั้งความรู้โดยตรงแก่ผู้เข้าบวชเรียนอยู่ในวัด และโดยอ้อมแก่ชุมชนที่อยู่แวดล้อมวัด ชุมชนทุกแห่งแม้หมู่บ้านในชนบทห่างไกล ต่างก็มีวัดประจำเป็นศูนย์รวมจิตใจและเป็นศูนย์กลางกิจกรรมของชุมชน

ประเพณีและพิธีการต่าง ๆ ตลอดช่วงชีวิตของแต่ละคน ช่วงฤดูกาลต่าง ๆ ของชุมชนก็ดี ล้วนเกี่ยวข้องกับและแทรกอยู่ในพระพุทธศาสนา ชีวิตของคนไทยตั้งแต่เกิดจนตาย ล้วนเกี่ยวข้องกับคติทางพระพุทธศาสนา นับตั้งแต่โกนผมไฟ บวช แต่งงาน ทำบุญอายุ พิธีศพ เป็นต้น ในช่วงฤดูกาลของสังคมและชุมชน ก็มีงานประเพณี เทศกาลประจำปี ทั้งที่เป็นเรื่องทางพระพุทธศาสนาโดยตรง อาทิ วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา งานกฐิน เป็นต้น และที่จัดเข้าคติดิพระพุทธศาสนามีตรุษ สงกรานต์ สวรรค์ ลอยกระทง ตลอดจนงานนมัสการปูชนียวัตถุสถานประจำปีของวัดต่าง ๆ ความเชื่อถือและหลักปฏิบัติในพระพุทธศาสนาเหล่านี้ ได้แทรกซึมอยู่ในความคิดฝังลึกในจิตใจ ของชีวิตคนไทยมาตลอดเวลาอันยาวนาน

ด้วยเหตุนี้เองพระพุทธศาสนาจึงเป็นสถาบันคู่ชาติไทยมาโดยตลอด พระพุทธศาสนาได้สร้างลักษณะนิสัยของคนไทยให้มีความสอดคล้องกันสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข อีกทั้งยังเป็นศูนย์รวมจิตใจทำให้เกิดความสามัคคีในชาติ เป็นแกนนำและเป็นรากฐานสำคัญของวัฒนธรรมไทย เป็นแหล่งสำคัญที่หล่อหลอมเอกลักษณ์ของชาติไทย และเป็นหลักแนวทางในการพัฒนาประเทศชาติ

พระธรรมปิฎกได้กล่าวสรุปว่าคนไทยเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาแยกเป็น 2 ด้าน คือ ด้านที่เป็นพระธรรมวินัย และด้านที่เป็นวัฒนธรรม

ด้านพระธรรมวินัย หมายถึงหลักการเดิมแท้ ๆ ของพระพุทธศาสนา ตามที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนหรือบัญญัติไว้ พระพุทธศาสนาด้านวัฒนธรรม หมายถึง พระพุทธศาสนาในแบบอย่างที่คนไทยรู้จัก และประเพณีปฏิบัติสะสมสืบต่อกันมาจนกลายเป็นลักษณะนิสัยและความเป็นอยู่ ซึ่งปรากฏออกมาทางวิถีชีวิตของคนไทย

พระพุทธศาสนาด้านพระธรรมวินัยต้องอาศัยการศึกษาเล่าเรียนและตั้งใจปฏิบัติ จึงจะแสดงผลได้ ส่วนพระพุทธศาสนาด้านวัฒนธรรม แสดงผลเองในวิถีชีวิตที่ดำเนินอยู่โดยไม่รู้ตัว

พระพุทธศาสนาด้านธรรมวินัย และพระพุทธศาสนาด้านวัฒนธรรมนั้น ต่างก็สัมพันธ์อาศัยซึ่งกันและกัน กล่าวคือ การที่พระพุทธศาสนาจะกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตคนไทย เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับความเป็นไทยได้ ก็เพราะได้สะสมสืบทอดซึมซับ เข้าไปในชีวิตจิตใจของคนไทยทั่วไป จนกลายเป็นวัฒนธรรม แต่ในเวลาเดียวกัน พระพุทธศาสนาด้านธรรมวินัย ก็เป็นหลักกลางหรือเป็นมาตรฐานสำหรับทบทวนตรวจสอบว่า พระพุทธศาสนาด้านวัฒนธรรมเข้าใกล้หรือถอยห่างออกไปจากหลักการที่แท้จริงของพระพุทธศาสนา และเป็นแหล่งซึ่งอำนวยเนื้อหาสาระสำหรับปรับหรือช่วยดึงพระพุทธศาสนา ด้านวัฒนธรรมให้เข้าสู่หลักการที่แท้จริงของพระพุทธศาสนามากยิ่งขึ้น (พระธรรมปิฎก,2540:99) วิธีการนี้เองที่ยังความเจริญให้พระพุทธศาสนาต่อเนื่องมาถึงปัจจุบัน

วิธีการที่สามารถดำรงศาสนาให้คงอยู่เรื่อยมาอีกวิธีหนึ่งคือการศึกษา กล่าวคือ พุทธศาสนามีหลักการและกระบวนการที่มีคุณค่าต่อการจัดการศึกษาในสังคมไทย วิถีชีวิตในพุทธศาสนาก็คือวิถีชีวิตแห่งการศึกษา พุทธศาสนาถือว่าการศึกษาคือชีวิต ชีวิตคือการศึกษา (พัชรี แสงนิล,2534) พุทธศาสนามีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาของคนไทย ศาสนาดำรงอยู่ได้ก็โดยอาศัยการศึกษา การศึกษาจะประสบความสำเร็จได้ก็ต้องอาศัยแนวคิดทางศาสนา เพราะทั้งศาสนาและการศึกษาต่างก็เป็นสถาบันที่ต้องพึ่งพาอาศัยกัน

การศึกษาของไทยในอดีต พระสงฆ์จะเป็นผู้นำในการพัฒนา เป็นผู้นำทางจิตใจ และทางปัญญาของชุมชน ส่วนวัดนั้นมีแพรวหลายทั่วไปทุกท้องถิ่น เป็นสถานที่เปิดสำหรับทุกคน เป็นศูนย์กลางของชุมชน วัดจึงเป็นแหล่งให้การศึกษาแก่ประชาชนส่วนใหญ่ แม้ในสมัยต่อมาเมื่อเริ่มจัด

การศึกษาสมัยใหม่ ในรัชกาลที่ 5 ทางราชการยังมอบหมายให้พระสงฆ์ เป็นผู้รับผิดชอบช่วยจัดการศึกษาขึ้นในวัดทั่วประเทศ โดยเฉพาะในชั้นมูลศึกษา และชั้นประถมศึกษา

ในอดีตการบวชเรียนของชาวบ้าน ถือว่าเป็นการศึกษาอบรม ทั้งหนังสือพระธรรมวินัย และการประพฤติปฏิบัติ กิริยามารยาทต่าง ๆ รวมทั้งได้มีโอกาสร่วมในสังคัมที่กว้างขึ้น ได้อยู่ร่วมกับผู้บวชที่มาจากตระกูลและฐานะต่าง ๆ กัน นอกจากนี้พิธีกรรมต่าง ๆ การไปร่วมงานวัดของชาวบ้าน การฟังเทศน์ฟังธรรม ตลอดจนถือศีล ถือเป็นเรื่องของการศึกษาโดยอ้อม แนวทางการศึกษาอบรม เป็นไปเพื่อการเป็นคนดีในสังคัม การอบรมศีลธรรม จรรยา การอบรมในเรื่องประเพณีค่านิยมต่าง ๆ เหล่านี้ สถาบันทางสังคัม ไม่ว่าจะเป็นบ้าน วัด วัง หมู่บ้าน ญาติพี่น้อง ต่างถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องให้การศึกษาอบรมถึง ระเบียบ ประเพณี ศีลธรรม จริยธรรมต่าง ๆ (ไพฑูริย์ สิ้นลา รัตน์, 2529)

เนื้อหาของศึกษาเน้นที่ศิลาจารวัตร ความประพฤติปฏิบัติชอบ มุ่งที่คุณค่าของวัฒนธรรมพื้นบ้าน ผู้บวชเณรผู้ใหญ่ อยู่กันอย่างรอมชอม หลีกเลี้ยงการแก่งแย่งแข่งดี ระบบบ้านแต่ละแห่งมีเอกลักษณ์ของตนเอง มีสัมมาชีพเป็นหลักเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี โดยมีพุทธศาสนาเป็นแกนกลางที่สำคัญ (ส. ศิวรักษ์, 2516) ในอดีตนอกจากวัดจะเป็นแหล่งการศึกษาแล้วยังเป็นที่สร้างสรรค์ รักษา สืบต่อ พัฒนา และถ่ายทอดศิลปวิทยา นอกจากหนังสือเบื้องต้นวิชาเลข ภาษาบาลี และพระธรรมวินัยแล้ว วัดยังเป็นแหล่งของศิลปวิทยาอื่น ๆ อีกหลายสาขา (พระราชวรมณี, 2525:307)

ในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้มีการปฏิรูปการศึกษา เปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาในอดีต ไปสู่ระบบการศึกษาแบบตะวันตก ซึ่งประเทศไทยก็ยังนำเอาพระพุทธศาสนามาเป็นแนวทางในการจัดการศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับพื้นฐานความคิด จิตวิญญาณของคนไทย

มีนักการศึกษาหลายท่านที่เห็นความสำคัญและพยายามนำหลักพุทธปรัชญามาเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาของไทย ซึ่งแต่ละท่านได้เสนอหลักพุทธปรัชญาไว้หลายประการ ซึ่งจะกล่าวพอสังเขป ดังนี้

พระราชวรมุนี ได้ให้ความหมายการศึกษาตามแนวพุทธทศวรรษะหนึ่งว่า “การศึกษาคือการทำให้ชีวิตหลุดพ้นจากปัญหาและอำนาจครอบงำของปัจจัยแวดล้อมภายนอก เข้าถึงสิ่งที่ตั้งงามหรือสิ่งที่ดีที่สุดในชีวิตทั้งมีและมีอิสรภาพสมบูรณ์” (พระราชวรมุนี,2528)

กระบวนการแห่งการศึกษาตามหลักไตรสิกขา มี ศิล สมาธิ ปัญญา มี 3 ขั้นตอน

1. การฝึกอบรมด้านความประพฤติ ระเบียบวินัย ความสุจริต กาย วาจา และอาชีวะ เรียกว่า ศิล

2. การฝึกอบรมทางจิตใจ การปลุกฝังคุณธรรม สร้างเสริมคุณภาพ และสมรรถภาพของจิต เรียกว่า สมาธิ

3. การฝึกอบรมทางปัญญาให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง รู้ความเป็นไปตามเหตุผล รู้เท่าทันโลกและชีวิต จนสามารถทำให้จิตใจบริสุทธิ์หลุดพ้นจากความยึดมั่นในสิ่งต่าง ๆ ดับกิเลส ดับทุกข์ได้ เป็นอยู่ด้วยจิตใจเป็นอิสระ แจ่มใส เบิกบาน เรียกว่า ปัญญา ผล เพื่อให้บุคคลเป็นคนดี มีอิสระจากกิเลสทั้งปวง

สาโรช บัวศรี ได้อธิบายความหมายของการศึกษาตามแนวพระพุทธศาสนาว่า มนุษย์ประกอบด้วยรูปและนาม

รูป หมายถึง ร่างกาย อันได้แก่ ศีรษะ ลำตัว แขน ขา กระดูก สมอง หัวใจ ลำไส้ เลือด ฯลฯ
นาม หมายถึง ส่วนที่เกี่ยวกับจิตใจ ได้แก่ เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ

เวทนา หมายถึง ความรู้สึกต่าง ๆ ของเรา

สัญญา หมายถึง การจำได้ หมายถึง

สังขาร หมายถึง ความคิดหรือการคิด

วิญญาณ หมายถึง การรู้ หรือการเรียนรู้ หรือความรู้

ดังนั้น การศึกษาตามแนวคิดนี้ คือ “การพัฒนาขั้นที่ 5” เพื่อให้มนุษย์ผู้นั้นจะเกิดความรู้ ความเข้าใจในชีวิตของคน รู้จักละอายต่อความชั่ว ปฏิบัติตามแนวทางจริยธรรมที่ได้เล่าเรียนมา โลกะ โทสะ โมหะจะลดลงตามลำดับ ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตก็จะลดลงตามกันไปด้วย อาจกล่าวได้ว่าได้ประสบกับชีวิตที่ดีพอสมควร(สาโรช บัวศรี,2526)

นอกจากนี้วิน อินทสระ(2526) ได้กล่าวถึงการศึกษาตามแนวพุทธว่า เป็นการศึกษาที่เกี่ยวกับไตรสิกขา(ศิลป สมาธิ ปัญญา)

คำว่าการศึกษา ในความหมายตามแนวพุทธ ไม่ได้หมายถึงการเรียนอย่างเดียว ยังหมายถึง การปฏิบัติด้วย การปฏิบัติ คือการกระทำ

ดังนั้น ไตรสิกขาที่พูดถึงเป็นเรื่องของการปฏิบัติ

ศีล คือ การปฏิบัติทางกาย วาจา

สมาธิ คือ การปฏิบัติทางจิต

ปัญญา คือ การปฏิบัติทางจิต ผูกฝนเพิ่มพูนให้มีปัญญา

มนุษย์เมื่อแยกออกไปจะเป็นสองส่วน คือ กายกับจิต ซึ่งศีลจะช่วยการศึกษาทางกาย ทางวาจา ส่วนสมาธิ กับปัญญา ช่วยการศึกษาทางจิต

การพลศึกษาถือเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา และมีการเรียนการสอนมาตั้งแต่สมัยโบราณ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าประกาศโครงการแผนการศึกษาแผนใหม่ขึ้นเป็นครั้งแรกใน พ.ศ. 2441 และแผนการศึกษาในวิชาพลศึกษาเป็นวิชาหนึ่งที่มีการเรียนการสอนอย่างเป็นทางการเป็นครั้งแรก นับแต่นั้นมา การพลศึกษาก็มีส่วนสำคัญในกระบวนการศึกษาเรื่อยมา จนกระทั่งเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง และได้มีการประกาศใช้แผนการศึกษาชาติฉบับที่ 1 เมื่อ พ.ศ. 2475 การพลศึกษาก็เป็นส่วนหนึ่ง ของการจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาชาติ คือ พุทธิศึกษา พลศึกษา และจริยศึกษา และต่อมา แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงและร่างแผนการศึกษาฉบับใหม่ขึ้นอีกหลายครั้ง การพลศึกษาก็ยังเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการศึกษาชาติตลอดมา ในระยะหลังแม้พระราชบัญญัติการศึกษาที่ออกใหม่เมื่อปี พ.ศ. 2540 ไม่ได้กล่าวถึงพลศึกษาโดยตรงก็ตาม แต่ในมาตรา 6 ก็บอกให้เห็นชัดเจนว่า พลศึกษามีความสำคัญในการให้บรรลุดัตถุประสงค์ของการศึกษาโดยได้กล่าวไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่ **สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม** มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข(พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542 : 6-7)

และในมาตรา 7 ก็เช่นเดียวกัน ได้กล่าวถึงความจำเป็นและความสำคัญของการกีฬาไว้ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมายความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลป วัฒนธรรม

ของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และ ความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง”

ดังนั้นการจัดการศึกษาในปัจจุบัน พลศึกษาจึงเป็นวิชาหนึ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้อง สอนในโรงเรียนทุกระดับชั้น เพราะเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งในขบวนการศึกษา ซึ่งช่วยให้การ พัฒนาส่วนต่างๆ อันจะนำไปสู่จุดหมายปลายทางที่แท้จริง

ตามที่การศึกษาของไทยมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับพระพุทธศาสนาตลอดระยะเวลา ของประวัติศาสตร์ไทย พลศึกษาในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาก็มีความสัมพันธ์ควบคู่กับ พระพุทธศาสนามาตั้งแต่เริ่มมีประวัติศาสตร์ชาติไทยด้วยเช่นกัน มีความสัมพันธ์ทั้งโดยตรงและ โดยอ้อม ตั้งแต่การเรียนการสอน การละเล่น ตลอดจนการต่อสู้ลัทธิอริยสงฆ์ลัทธิทางพุทธศาสนา จนอาจ กล่าวได้ว่าวิถีทางการพลศึกษาของไทย ก็คือวิถีทางพุทธศาสนาด้วยเช่นกัน

อีกประการหนึ่ง เนื่องจากการดำรงชีวิตของคนไทยมีความสัมพันธ์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับ พุทธศาสนา กิจกรรมบางอย่างในพุทธศาสนาอาจมีส่วนสอดคล้องกับการพลศึกษา เช่น การเดิน ธุดงค์ การเดินบิณฑบาต การเดินจงกรม การฉันภัตตาหาร 2 มื้อ การสอนให้ละเว้นจากอบายมุข หรือการให้พรต่าง ๆ ก็ยังมีส่วนเกี่ยวข้องกับความสมบูรณ์ของร่างกาย ทำให้ผู้วิจัยอยากรู้อยาก ศึกษาว่าสิ่งเหล่านี้มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับหลักการและปรัชญาพลศึกษาหรือไม่อย่างไร

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาวิชาพลศึกษาว่ามีความสอดคล้องกับทางพุทธศาสนา อย่างไร เพื่อเป็นการขยายพรมแดนความรู้ด้านนี้ออกไป ซึ่งจะเป็นการเสนอหลักการพลศึกษาแบบ ใหม่ และช่วยพัฒนารูปแบบของหลักสูตรและการสอนพลศึกษาตามแนวโน้มต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปรัชญาพลศึกษาตามแนวพุทธศาสนา

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยาย ประเภทวิเคราะห์เอกสาร ทำการศึกษาค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ได้แก่ คัมภีร์พระไตรปิฎก หนังสือ ตำรา บทความ งานวิจัย รวมทั้งข้อเขียนต่าง ๆ ทางพุทธศาสนา และทางพลศึกษา
2. ศึกษาองค์ประกอบของปรัชญาพลศึกษา ได้แก่ ความหมายของพลศึกษา ความมุ่งหมายของพลศึกษา หลักสูตร และวิธีการสอน
3. ศึกษาวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบของปรัชญาพลศึกษา กับหลักธรรมทางพุทธศาสนา
4. สรุปปรัชญาพลศึกษาตามแนวพุทธศาสนา

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ปรัชญาพลศึกษา หมายถึง แนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาพลศึกษาที่นำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดพลศึกษา ประกอบด้วย ความหมายของพลศึกษา ความมุ่งหมายของพลศึกษา หลักสูตร และการสอน

แนวพุทธศาสนา หมายถึง แนวคิดที่ได้จากการใช้เหตุผล วิเคราะห์ ตีความคำสอนทางพุทธศาสนาบนรากฐานพระไตรปิฎก จากการอธิบายขยายความของพระอรรถกถาจารย์ และผู้เชี่ยวชาญทางพุทธศาสนา ในที่นี้แยกองค์ประกอบออกเป็น ความหมายของพุทธศาสนา ความมุ่งหมาย ของพุทธศาสนา แนวนโยบาย และวิธีการ

การวิเคราะห์ หมายถึง การแยกแยะสิ่งใดสิ่งหนึ่งออกมาเป็นส่วน ๆ โดยที่ส่วนต่าง ๆ นั้นมีความเกี่ยวเนื่องกัน เป็นการแยกแยะเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบสิ่งนั้นโดยละเอียด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) ประเภทวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) โดยมีขั้นตอนดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับองค์ประกอบของปรัชญาพลศึกษา และศึกษาเอกสารและสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับพุทธศาสนาในเรื่อง ต่อไปนี้

- ความหมายของพลศึกษา	- ความหมายของพุทธศาสนา
- ความมุ่งหมายของพลศึกษา	- ความมุ่งหมายของพุทธศาสนา
- หลักสูตรพลศึกษา	- แนวนโยบายของพุทธศาสนา
- การสอนพลศึกษา	- วิธีการของพุทธศาสนา

การกำหนดองค์ประกอบดังกล่าวเนื่องจากแต่ละหัวข้อมีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือ ความหมาย และความมุ่งหมายจะบรรลุผลไม่ได้ถ้าไม่มีแนวนโยบายหรือหลักสูตร และการสอน ตามที่กล่าวนี้

2. สืบหาเอกสารเกี่ยวกับ ปรัชญาพลศึกษา และพุทธศาสนา จากห้องสมุดและแหล่งเอกสารต่าง ๆ ได้แก่

- ห้องสมุดมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- ห้องสมุดมหามกุฏราชวิทยาลัย
- หอสมุดแห่งชาติ
- ห้องสมุดคณะครุศาสตร์ และสถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3. ใช้แนวทางจากข้อ 1,2 กำหนดกรอบในการวิเคราะห์ ดังนี้

- ศึกษาวิเคราะห์ปรัชญาพลศึกษา ประกอบด้วย ความหมายของพลศึกษา ความมุ่งหมายของพลศึกษา หลักสูตรพลศึกษา การสอนพลศึกษา
- ศึกษาวิเคราะห์พุทธศาสนา ประกอบด้วย ความหมายของพุทธศาสนา ความมุ่งหมายของพุทธศาสนา แนวนโยบายของพุทธศาสนา และวิธีการของพุทธศาสนา
- ศึกษาวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างเนื้อหา
- สรุปปรัชญาพลศึกษาตามแนวพุทธศาสนา

4. วิเคราะห์ข้อมูล โดยมีหลักการดังนี้

- 4.1 ใช้กรอบวิเคราะห์ในข้อ 3 เก็บข้อมูลและจัดหมวดหมู่ข้อมูลจากเอกสารในข้อ 2
- 4.2 แนวทางในการวิเคราะห์นั้นจะยึดแกนความคิดของปรัชญาพลศึกษาเป็นบทตั้งแล้วอธิบายความและตีความ วิเคราะห์วิจารณ์ด้วยความคิดของพุทธศาสนาว่าแตกต่างหรือเหมือนกันอย่างไร
- 4.3 สรุปลักษณะของแต่ละหมวดหมู่ ตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย
- 4.4 สรุปปรัชญาพลศึกษาตามแนวพุทธศาสนา

5. การหาความเชื่อถือได้ของการวิเคราะห์ข้อมูล จะกระทำโดยผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล แล้วเปรียบเทียบกับสอบทานกับอาจารย์ที่ปรึกษา และอาจารย์ที่ปรึกษาร่วมในด้านต่อไปนี้

- ก. ความถูกต้องในการเลือกข้อมูลมาเป็นหลักฐาน
- ข. ความเที่ยงของผลวิเคราะห์เนื้อหา
- ค. ความตรงของผลวิเคราะห์เนื้อหา

6. บรรยายผลการวิเคราะห์ในข้อ 4 แล้วเสนอผลการวิจัย โดยจะรายงานเรื่องราวของปรัชญาพลศึกษา พุทธศาสนา สรุปเป็นตอน ๆ จากนั้นบรรยายความสัมพันธ์ของปรัชญาพลศึกษากับพุทธศาสนา และสรุปปรัชญาพลศึกษาตามแนวพุทธศาสนาให้เป็นภาพรวมอีกครั้งหนึ่ง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

ทำให้ทราบถึงขอบข่ายของปรัชญาพลศึกษาที่เป็นไปตามแนวพุทธศาสนา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในด้านความก้าวหน้าทางวิชาการและการแก้ปัญหา ดังนี้

1. ความก้าวหน้าทางวิชาการ

1.1 การจัดการศึกษาในวิชาพลศึกษามีอยู่อย่างกว้างขวาง แต่ข้อความรู้เกี่ยวกับปรัชญาพลศึกษาตามแนวพุทธศาสนามีน้อยมาก แม้จะมีอยู่บ้างแต่ก็ขาดขั้นตอนไม่มีความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ถ้ามีข้อความรู้ที่บรรยายลักษณะของปรัชญาพลศึกษาตามแนวพุทธศาสนาขึ้นก็น่าจะเป็นการเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการจัดการพลศึกษายิ่งขึ้น และเป็นการขยายพรมแดนแห่งความรู้ด้านนี้ออกไป

1.2 แม้ว่าพระพุทธศาสนาเป็นที่คุ้นเคยกันในหมู่ชาวไทย และทั้ง ๆ ที่การศึกษาเป็นแก่นของพระพุทธศาสนา แต่ยังไม่เคยมีการศึกษาการจัดการศึกษาตามทฤษฎีของพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะการพลศึกษา ถ้ามีการบรรยายปรัชญาพลศึกษาตามแนวพุทธศาสนาให้เห็นความสัมพันธ์ดังกล่าว ก็จะเป็นการเสนอหลักการการพลศึกษาอย่างใหม่ อันอาจช่วยกระตุ้นให้มีการแสวงหาและพัฒนารูปแบบของหลักสูตรและการสอนพลศึกษาตามแนวคิดนี้ต่อไป โดยอาจจะเป็นแนวทางพื้นฐานอีกแนวหนึ่ง ในการวิจัยเชิงบรรยายเฉพาะแต่ละองค์ประกอบทางการศึกษาให้ลึกซึ้งลงไป หรืออาจจะวิจัยเชิงทดลองเพื่อทดสอบข้อความรู้นี้ต่อไป

2. การแก้ปัญหา

2.1 ปัญหาของมนุษยชาติ มนุษย์ทุกรูปทุกนามย่อมต้องการภาวะชีวิตที่ปกติสุข มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ปราศจากการเบียดเบียนกันทั้งทางกาย วาจา และใจ ในระดับสูงสุดนั้นต้องการพ้นจากปัญหาดังกล่าวโดยสิ้นเชิง ในระดับรองลงมาก็คือ ต้องการให้ปัญหาดังกล่าวน้อยลง ข้อความรู้อันเกี่ยวกับปรัชญาพลศึกษาตามแนวพุทธศาสนาอาจเป็นทางหนึ่งในการแก้ปัญหานี้

2.2 ปัญหาทางวิชาการ การจัดการศึกษาในปัจจุบัน มีปัญหาอยู่ไม่น้อย เช่น เป้าหมายของการศึกษาไม่สอดคล้องกับเป้าหมายของสังคม ผู้สอนขาดความเชี่ยวชาญในสิ่งที่สอน ขาดหลักสูตร วิธีการสอน การวัดและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ เป็นต้น แท้จริงแล้ว ปัญหาเหล่านี้ อาจเป็นปรากฏการณ์ ส่วนผลที่เกิดจากการเลือกใช้ทฤษฎีการศึกษาและทฤษฎีในศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาที่ไม่เหมาะสมกับสังคมไทย อีกทั้งอาจเป็นเพราะทฤษฎีดังกล่าวพัฒนาขึ้นจากทฤษฎีที่มองความจริงที่ไม่สามารถอธิบายโลกและชีวิตอย่างถูกต้อง ถ้ามีข้อความรู้เกี่ยวกับพุทธปรัชญา ก็อาจเป็นทางเลือกหนึ่งในการแก้ปัญหานี้

ข้อความรู้เกี่ยวกับปรัชญาพลศึกษาตามแนวพุทธศาสนา จะเป็นทางเลือกในการแก้ปัญหาโดย

1. จะเป็นทางเลือกใหม่ของฝ่ายวางแผนการพลศึกษาในการตัดสินใจเกี่ยวกับเป้าหมายและวิธีการจัดการพลศึกษา
2. จะเป็นทางเลือกใหม่ของฝ่ายปฏิบัติการใช้หลักสูตรในการกำหนดโครงสร้างหลักสูตรพลศึกษา วัตถุประสงค์ในการสอน และออกแบบระบบการสอน